

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเยาวชนไทยให้มีความรู้ควบคู่กับการทำงาน พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2544 หน้า 15-16) อีกทั้งมาตรา 24 วรรค 2 ให้สถานศึกษาจัดการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เชิญสถานการณ์เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดมุ่งหมายมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ, 2546 หน้า 4) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 9 และ มาตรา 39 โดยสามารถดัดแปลงเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนได้ ในส่วนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คุ่มค่า สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมพื้นฐาน อันนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถช่วยเหลือตนเอง และพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้บริบทของสังคมไทย(กรมวิชาการ, 2546 หน้า 9) ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้และความสามารถที่ได้จากการเรียนมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพได้

ความต้องการของมนุษย์ที่แท้จริงในอันที่จะดำรงชีพอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุขนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสี่ อันประกอบด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย เมื่อมนุษย์ได้ สิ่งเหล่านั้นครบถ้วนแล้ว ความต้องการสิ่งสวยงามเพื่อนำมาประดับร่างกายให้สวยงามก็เป็นปัจจัย อีกแบบหนึ่งในความต้องการมนุษย์ทุกแห่งในโลก เครื่องศิวราภรณ์ นอกจากเป็นเครื่องประดับ ตกแต่งแล้ว ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงฐานะอันตรรกดีในสังคมซึ่งมีประวัติต้นกำเนิดและวิวัฒนาการที่ยาวนาน (อภิโชค แซ่ไคว้, 2542 หน้า 89) ตลอดจนเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงและบ่งบอก ศิลปวัฒนธรรมของชนชาตินั้นได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันถูกนำมาเป็นเครื่องประดับ ประกอบกับ เครื่องแต่งกายการแสดง เพื่อสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ประเพณีของไทย ซึ่งได้รับความสนใจอย่าง แพร่หลาย

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองเก่าแก่ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีมรดกทาง วัฒนธรรมประเพณีสืบทอดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยกว่า 700 ปี อันเป็นเอกลักษณ์และได้รับการ ส่งเสริมให้ปฏิบัติสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน ที่โดดเด่นคืองานประเพณีงานนบพระ เล่นเพลง ซึ่ง ประเพณีดังกล่าวมีการแสดงต่างๆ ที่สะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยเฉพาะที่เห็นเด่นชัดคือการแต่งกายด้วยเครื่องประดับศิวราภรณ์ มีโรงเรียนในจังหวัดเข้าร่วมการแสดงเป็น ประจำทุกปี โรงเรียนบ้านวังตะเคียน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้คุณภาพตรงตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้ ผู้เรียนมีสุนทรียภาพทางด้านดนตรี ในรูปของกิจกรรมดนตรีและการแสดง นำนักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยตามงานพิธีในชุมชนต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล แต่ในการแสดงดังกล่าวต้องอาศัยค่าใช้จ่ายสูงในการจัดหา จัดซื้อหรือเช่าเครื่องประดับตกแต่งเพื่อ ใช้ในการแสดงแต่ละครั้ง เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีราคาแพง ส่งผลให้สถานศึกษาประสบปัญหาด้าน งบประมาณ ประกอบกับในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเครื่องศิวราภรณ์ในระดับหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบหลักสูตรได้ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู บุคลากร และชุมชนจึงได้ นำ การประดิษฐ์เครื่องศิวราภรณ์มาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งยังสามารถนำผลิตภัณฑ์ที่ เหลือใช้ออกจำหน่ายหรือให้เช่า อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เรียนอีกทางหนึ่ง

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นความจำเป็นในการนำ การประดิษฐ์เครื่องศิวราภรณ์มาจัดทำเป็นหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ใน การประดิษฐ์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงามของไทย และเป็นพื้นฐานในการ

ประกอบอาชีพสุจริตสำหรับผู้เรียนในอนาคต ตลอดจนเพื่อนำเครื่องศิวาภรณ์ที่ได้มาใช้ในการแสดงอันส่งผล ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้า คณะผู้ศึกษาค้นคว้ามุ่งหมายหลัก คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้

1. หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เอกสารประกอบหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครอบคลุมเนื้อหา และกิจกรรมตามขั้นตอน
3. สถานศึกษามีเครื่องศิวาภรณ์ใช้ในกิจกรรมการแสดงสำหรับนักเรียน
4. เป็นแนวทางสำหรับพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตของแต่ละขั้นตอนออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรารณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องความหมาย ความเป็นมา และความสำคัญของเครื่องศรารณ์
2. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่ององค์ประกอบหลักสูตร
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญด้านการประดิษฐ์เครื่องศรารณ์ เรื่องการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การใช้เครื่องมือ และขั้นตอนการประดิษฐ์เครื่องศรารณ์ จำนวน 3 ท่าน
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประดิษฐ์เครื่องศรารณ์ ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

หน่วยที่ 1. รู้จักเครื่องศรารณ์

- ความเป็นมาและความสำคัญของเครื่องศรารณ์
- ขั้นตอนการประดิษฐ์
- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์
- การเก็บและบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประดิษฐ์

หน่วยที่ 2 ฝึกตามขั้นตอนการประดิษฐ์

- การฉลุลาย
- การเสริมลวด
- การผสมดิน
- การตีลาย

หน่วยที่ 3 ปะติดตกแต่งให้อร่าม

- การลงสี
- การลงทอง
- การประดับแวว

หน่วยที่ 4 งดงามด้วยการนำเสนอ

- การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราเรื่องความหมาย ความเป็นมา และ ความสำคัญของเครื่องศรภรณ์
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการ ประดิษฐ์เครื่องศรภรณ์เรื่องการเตรียม เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การใช้เครื่องมือ และขั้นตอนการ ประดิษฐ์เครื่องศรภรณ์
3. คุณภาพของหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรภรณ์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังตะเคียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประดิษฐ์เครื่องศรภรณ์ ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

หน่วยที่ 1. รู้จักเครื่องศรภรณ์

- ความเป็นมาและความสำคัญของเครื่องศรภรณ์
- ขั้นตอนการประดิษฐ์
- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์
- การเก็บและบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประดิษฐ์

หน่วยที่ 2 ฝึกตามขั้นตอนการประดิษฐ์

- การฉลุลาย
- การเสริมลวด
- การผสมดิน

- การตีลาย

หน่วยที่ 3 ปะติดตงแต่งให้อร่าม

- การลงสี

- การลงทอง

- การประดับแวว

หน่วยที่ 4 งดงามดว้การนำเสนอ

- การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประดิษฐ์เครื่องศรารณ
2. ความสามารถในการประดิษฐ์เครื่องศรารณ
3. คุณภาพชิ้นงาน ของเครื่องศรารณ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรารณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังตะเคียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรารณ ในด้าน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการเรียนรู้ และผลผลิต

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การประดิษฐ์เครื่องศรารณ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน คณะผู้ศึกษาค้นคว้าขอ กำหนดคำศัพท์เฉพาะในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. หลักสูตรการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ หมายถึง หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยหลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ ผังมโนทัศน์ โครงสร้างเนื้อหา สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

2. เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่ใช้ประกอบการใช้หลักสูตร สาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

1) คู่มือการใช้หลักสูตร มีองค์ประกอบได้แก่ คำชี้แจงการใช้หลักสูตร วัตถุประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ แบบประเมิน

2) คู่มือการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ มีองค์ประกอบได้แก่ คำชี้แจงการใช้คู่มือ ขั้นตอนการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์

3. เครื่องศิราภรณ์ หมายถึง เครื่องประดับตกแต่งศีรษะ ที่ประกอบด้วยปีกลดตายกนก ตั้งวางบนฐานรอง ทำจากปะเก็นหรือหนัง เสริมด้วยลวด ตีลายด้วยดินตามสูตรที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้ากำหนด นำไปลงสี ลงทอง และประดับแววด้วยเพชร หรือพลอยอัด

4. วิทยากรในท้องถิ่น หมายถึง บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถในการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และถ่ายทอดความรู้เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

5. ความสามารถในการประดิษฐ์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการประดิษฐ์เครื่องศิราภรณ์ ขั้นตอนการฉลุสามารถฉลุแผ่นปะเก็นตามรูปแบบที่ออกแบบไว้ได้ มีความเรียบเนียนและแผ่นปะเก็นไม่เป็นขุ่ย ขั้นตอนการเสริมลวด ขึ้นโครงรูปสามารถเสริมลวดในตำแหน่งที่เหมาะสม ชิ้นงานมีความแข็งแรงและขึ้นโครงรูปตามแบบที่ออกแบบได้อย่างสมส่วน ขั้นตอนการผสมดินสามารถผสมดินตามอัตราส่วนที่กำหนด ดินมีความเหนียวนุ่ม ไม่ยุ่ยเป็นผง ขั้นตอนการการตีลายสามารถนำดินที่ผสมเรียบร้อยแล้วลงบนแป้นพิมพ์ได้ลวดลายที่ชัดเจน ไม่แตก และจัดตำแหน่งบนชิ้นงานได้อย่างเหมาะสม ไม่หลุดออกจากชิ้นงาน ขั้นตอนการลงสีสามารถลงสีรองพื้นด้วยสีน้ำพลาสติกและสีน้ำมันได้อย่างถูกต้อง

ทั่วบริเวณชิ้นงาน สีสันมีความเรียบเนียนและสม่ำเสมอ ขั้นตอนการลงทองสามารถลงทองได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ทองมีความเรียบเนียน เป็นมันวาว สีทองใสไม่คล้ำ และไม่เป็นขุย ขั้นตอนการประดับแววสามารถประดับตกแต่งด้วยเพชร พลอยอัด และกระจกในตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่หลุดร่วง การเลือกใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกต้องเหมาะสมกับงาน และการจัดเก็บอุปกรณ์อย่างถูกวิธี

7. คุณภาพชิ้นงาน หมายถึง ความสมบูรณ์ของชิ้นงานเครื่องศรียาภรณ์ ในด้านความประณีต ความสวยงาม สัดส่วนของชิ้นงาน และความคงทนในการใช้งาน

8. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนในทางบวกที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องการประดิษฐ์เครื่องศรียาภรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการเรียนรู้ และผลผลิต